

«Mottakernavn»
«KONTAKT»
«Adresse»
«Postnr» «Poststed»

Saksbehandler, innvalgstelefon

Karen Ellegaard Fjermeros, 37 01 78 82

Nekting av statstilskudd for 2023

Statsforvalteren viser til mottatt krav om statstilskudd, Barne- og familiedepartementets brev av 12. juni 2023, vårt brev av 16. juni 2023 og deres uttalelse i brev av 17. juli 2023.

Statsforvalteren besluttet å opprette undersøkelsessak og stilte behandlingen av krav om statstilskudd i bero av brev av 28. august 2023. Som svar på vårt brev mottok vi en redegjørelse fra Menigheten Samfundet datert 18. september 2023.

Vedtak

Statsforvalteren i Agder nekter Menigheten Samfundet statstilskudd for 2023, jf. trossamfunnsforskriften § 11 første ledd bokstav a) og d), jf. trossamfunnsloven §§ 2 og 6.

Saksforholdet

Barne- og familiedepartementet har bedt Statsforvalteren om å vurdere hvorvidt det i diverse avisoppslag kommer frem opplysninger av betydning for statstilskudd til Menigheten Samfundet, jf. trossamfunnsloven § 6, og eventuelt vurdere behovet for å gjøre nærmere undersøkelser, jf. trossamfunnsforskriften § 10.

I forbindelse med undersøkelsessaken har vi gjennomgått trossamfunnets egne redegjørelser og publikasjoner og opplysninger som har kommet frem i media.

Rettsgrunnlaget

Trossamfunnsloven § 2 andre ledd

Tros- og livssynssamfunnene fastsetter selv vilkår for medlemskap og framgangsmåte for innmelding i samfunnet. Utmelding skal alltid kunne skje skriftlig.

Trossamfunnsloven § 3

Et barn som er i stand til å danne seg egne meninger, har rett til å medvirke i alle forhold som gjelder barnets utøvelse av tro eller livssyn

Trossamfunnsloven § 6 første ledd

Dersom et tros- eller livssynssamfunn, eller enkeltpersoner som opptrer på vegne av samfunnet, utøver vold eller tvang, fremsetter trusler, krenker barns rettigheter, bryter lovbestemte diskrimineringsforbud

eller på andre måter alvorlig krenker andres rettigheter og friheter, kan samfunnet nektes tilskudd eller tilskudd kan avkortes. Tilskudd kan også nektes eller avkortes dersom samfunnet oppfordrer eller gir støtte til krenkelses som er nevnt i dette leddet.

Trossamfunnsforskriften § 11

Statsforvalteren kan fatte vedtak om å nekte tilskudd dersom tros- eller livssynssamfunnet

- a) Begår, oppfordrer eller støtter krenkelses som nevnt i trossamfunnsloven §§ 6 første ledd
- b) Bruker tilskuddet til annet enn tros- og livssynsformål
- c) Unnlater å rapportere, rapporterer mangelfullt eller uriktig
- d) Ikke overholder lovens regler for inn- og utmelding
- e) Har oppgitt vesentlig for høyt medlemstall eller har gitt andre uriktige opplysninger som har betydning for tilskuddsvedtaket

I vurderingen av om forhold nevnt i første ledd bokstav a-e, skal lede til at tros- eller livssynssamfunnet nektes tilskudd, skal det særlig legges vekt på tiltak samfunnet har satt i verk for å forhindre slike forhold. Det skal også legges vekt på hvor alvorlig forholdet er og om det fremstår som forsettlig.

Er det grunnlag for å nekte tilskudd, kan tilskuddet etter en konkret vurdering i stedet avkortes. Har tros- eller livssynssamfunnet systematisk, vedvarende eller forsettlig utført, oppfordret til eller støttet krenkelses nevnt i trossamfunnsloven § 6 første ledd, skal det likevel fullt ut nektes tilskudd.

Den europeiske menneskerettskonvensjon art. 9 (EMK)

Enhver har rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet; denne rett omfatter frihet til å skrive sin religion eller overbevisning, og frihet til enten alene eller sammen med andre og såvel offentlig som privat å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning, ved tilbedelse, undervisning, praksis og etterlevelse.

Internasjonal konvensjon om sivile og politiske rettigheter art. 18 nr. 2 (SP)

Ingen må utsettes for tvang som vil kunne innskrenke hans frihet til å bekjenne seg til eller å anta en religion eller tro etter eget valg.

Grunnloven § 104

Barn har krav på respekt for sitt menneskeverd. De har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling.

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Barn har rett til vern om sin personlige integritet. Statens myndigheter skal legge til rette for barnets utvikling, herunder sikre at barnet får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet, fortrinnsvis i egen familie.

Barnekonvensjonen art. 12

Partene skal garantere et barn som er i stand til å gjøre danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet

Barnekonvensjonen art. 19

Partene skal treffe alle egnende lovgivningsmessige, administrative, sosiale og opplæringsmessige tiltak for å beskytte barnet mot alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnyttning.

Statsforvalterens vurdering

Etter trossamfunnsloven § 8 har Statsforvalteren en tilsynsmyndighet overfor registrerte tros- og livssynssamfunn. Menigheten Samfundet har to menigheter, en i Kristiansand registrert hos Fylkesmannen første gang 1. desember 1890 og en i Egersund registrert hos Fylkesmannen første gang 7. april 1970. Begge menigheten ble 8. september 2023 registrert etter ny Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) hos Statsforvalteren. Trossamfunnet er følgelig underlagt vårt tilsyn. Som ledd i tilsynsoppgaven skal vi påse at tros- og livssynssamfunnene oppfyller sine plikter etter loven.

Statsforvalteren i Agder har på bakgrunn av våre undersøkelser kommet frem til at Menigheten Samfundet opptre i strid med vilkårene for tilskudd etter trossamfunnsloven §§ 2 andre ledd, 3, og 6 første ledd.

Fri utmelding

Trossamfunnsloven § 2 andre ledd lyder:

«Tros- og livssynssamfunnene fastsetter selv vilkår for medlemskap og framgangsmåte for innmelding i samfunnet. Utmelding skal alltid kunne skje skriftlig.»

Videre går det frem av lovens forarbeider at medlemmer skal kunne melde seg ut vilkårsløst og uten hindringer fra trossamfunnets side.¹ Dette er forankret i retten til religionsfrihet, herunder EMK art. 9 og SP art. 18 nr. 2. En slik tolkning som forarbeidene legger opp til samsvarer også med tolkningsuttalelse fra FNs menneskerettighetskomité.²

I anmodningen fra Barne- og familiedepartementet lå det ved en avisartikkel der det er et utdrag fra forstanderens hjørne.³ I dette utdraget skriver forstanderen:

«Det kan også være folk i vår egen menighet som tror og lever sånn at vi bør ta avstand fra dem. For er det noen blant oss som ikke lever etter det vi lærer, ikke lever etter Guds ord og vilje, så viser det at de ikke tror på Gud, og da bør vi ikke omgås dem som våre nære venner.»

I menighetsbok for Samfundet kommer det frem:

«Det er ikke nok å tilhøre en sann, kristen kirke for å bli salig. En må også ha en levende tro, som vi har nevnt tidligere. Vi bruker gjerne uttrykket «synlige medlemmer» om dem som tilhører en sann, kristen kirke, mens de som er troende, kalles for «usynlige medlemmer». Det er fordi ingen av oss er hjertekjennere, og ingen kan avgjøre med sikkerhet hvem som er troende eller ikke. De som er «synlige medlemmer», men ikke troende, kalles hyklere.⁴«De troende vil naturlig nok holde seg sammen med dem som deler deres tro, så de kan oppbygge hverandre med Guds ord. Paulus kaller de troende for «ett legeme» og «én Ånd». De utgjør en enhet sammen med Guds

¹ Prop. 130 L (2018-2019) Kapittel 24 Merknader til de enkelte bestemmelsene, *Merknader til trossamfunnsloven § 2*

² CCPR General Comment No. 22: Article 18 (Freedom of Thought, Conscience or Religion) avsnitt 5.

³ Fædrelandsvennen lørdag 6. mars 2016, «Forstander ber menigheten ta avstand fra egne medlemmer»

⁴ Menighetsbok for Samfundet s. 130

*Sønn, og derfor vil de holde sammen og verne om deres felles håp, tro og dåp. Derimot blir det unaturlig for dem å ha nær, fortrolig kontakt med dem som i livet viser at de er hyklere ved det de sier og gjør. Slike mennesker vil de troende begrense sin omgang med til det nødvendige. En viss kontakt må de naturlig nok ha i handel, arbeid og spesielle situasjoner som krever det. Ellers vil de holde seg borte fra dem som ved sitt hyklerske liv vil trekke dem bort fra Gud og friste til synd.*⁵

Samfundsstyret uttalte i fellesmøte 2013:

«Bibelen viser også hvordan vi bør forholde oss til de som lever i vantro. Paulus skriver til korinterne: Trekk ikke i ulikt spann, sammen med vantro! For hva har rettferd med urett å gjøre, og hva samfunn har lyset med mørket? Hvordan kan Kristus og Beliar være enige? Hva forener en troende og en vantro? Hvordan kan Guds tempel og avgudene forlikes? For vi er den levende Guds tempel. Gud har jo sagt: Jeg vil bo og ferdes blant dem, jeg skal være deres Gud, og de skal være mitt folk. Derfor sier Herren: Dra bort fra dem, og skill dere fra dem, rør ikke noe urent! Da vil jeg ta imot dere, jeg skal være deres far, og dere skal være mine sønner og døtre, sier Herren, Den Allmektige (2 Kor 6,14-18). Når Gud veileder oss slik han gjør i disse ordene, er det for at vi selv ikke skal bli smittet og falle i synd. Paulus skriver et annet sted: Derfor må den som tror han står, passe seg så han ikke faller! (1 Kor 10,12.)

Vi kan ikke lage bestemte regler for hverandre siden det er ulike forhold knyttet til dem som forlater menigheten. Det er viktig at den som er i menigheten, i ord og handlinger viser hva en selv mener er riktige valg å ta i livet. På den måten kan en holde samvittigheten våken og vise den som går ut av menigheten, at «kirkens dør» alltid står åpen. Og så må den som er –i menigheten, kunne forsvare hvordan en forholder seg til dem som forlater menigheten, både overfor Gud og sin egen samvittighet.»

Man oppfordres til å ikke ha kontakt med tidligere medlemmer som har meldt seg ut av Menigheten Samfundet.

Statsforvalteren har blitt gjort kjent med at de holdninger som uttrykkes i de nevnte uttalelsene, praktiseres av Menigheten Samfundets medlemmer. I dokumentasjon oversendt av Menigheten Samfundet går det frem at enkeltmedlemmer har uttalt følgende på forskjellige menighetsmøter:

«Vi er opplært i menigheten til å ta avstand fra annerledes troende. Det gjelder i mange situasjoner i livet: Bryllup, bursdager, begravelser osv. Vi ser på alle utenom oss som hedninger. (...)

Vi er tross alt opplært i denne menigheten til å høre på våre ledere, og ellers være nokså stille. Det er tungt å reise seg og mene noe annet enn den offisielle meningen.»⁶

«Hvis for eksempel noen går ut av menigheten, da snur vi i grunnen ryggen til dem. Det er klart at det er et vanskelig valg for de sin går ut av menigheten. De som hadde venner i menigheten før, de har i alle fall ikke så mange venner etter at de har gått ut.»⁷

⁵ Menighetsbok for Samfundet s. 131

⁶ Saksopplysninger til menighetsmøter i juni 2013, s 96, avsnitt 2

⁷ Saksopplysninger til menighetsmøter i juni 2013, s. 105, avsnitt 2.

«Slik man i menigheten har sett på folk som forlater menigheten, så mener man at de gir avkall på frelsen og den rette lære. Man har derfor lært at man ikke skal oppsøke dem eller invitere dem, men kjærlig ta imot hvis de kommer til menigheten eller menighetens medlemmer.»⁸

«Så er det dette med at vi ikke skal delta i kirkelige handlinger i andre menigheter. Det kan jeg til dels forstå. Men jeg blir skuffa når jeg hører at noen mener at en skal i grunnen ikke gå i begravelse til sine foreldre hvis de ikke hører til i menigheten.»⁹

«Min opplæring i forhold til andre mennesker som ikke er medlemmer av Samfundet er følgende: Vi skal ikke ha unødig omgang. I praksis er det uttalt at vi skal sky som pesten andre kristne i Norge, mer enn ikke-kristne personer, de kristne er farligere. Og spesielt farlige er de som forlater menigheten. Dette med fører at barn, foreldre, familie ikke kan være sammen på en naturlig måte som familie, dette er ikke knyttet til troen på gud, men på om man er medlem av den synlige kirken Samfundet.»¹⁰

I medieoppslag gir tidligere medlemmer uttrykk for at når de har meldt seg ut, så har familie og venner som er igjen i Menigheten Samfundet tatt et valg om å ikke ha kontakt lenger, eller begrense kontakten.

Et tidligere medlem, som også var lærer og organist i Menigheten Samfundet oppsøkte andre kirkesamfunn. I et notat¹¹ fra et møte mellom vedkommende og menighetsstyret kommer det frem:

«I samfunnsstyreslutningen til sak 4 i år 2000 står det: «det er synd å delta i fremmed gudsdyrkelse»

Han drev også et sykkelverksted som flere av medlemmene benyttet seg av. Etter at han meldte seg ut av Menigheten Samfundet, så hadde han plutselig ikke kunder i sykkelverkstedet lenger.

«Dette er sårt. Jeg er 51 år. Har alltid vært i menigheten. Det var som å forlate alt. Og for noen er det skremmende. Husk – vi er egentlig lært opp til å ta avstand fra dem som forlater menigheten. Men jeg kan fortelle at jeg driver et lite sykkelverksted på si. Der hadde jeg mellom 50-100 menighetsvenner som kunder. Etter at jeg meldte meg ut, har to av dem vært innom med sykkelen sin.»¹²

I uttalelse til Statsforvalteren 17. juli 2023 sier Menigheten Samfundet:

«Menigheten Samfundet har ingen interne regler der det beskrives hvordan en skal forholde seg til medlemmer som melder seg ut. I enkelte miljøer har det nok vært en streng praksis der de som har meldt seg ut av menigheten, har opplevd at familien har tatt avstand fra dem.»

Samfunnsstyret vedtok i 2017 endring i retningslinjene for menighetsstyret.

«Menighetsstyret har ansvar for alle inn- og utmeldinger. Disse sakene er offentlige for menighetens medlemmer.»

Samfunnsstyret uttaler at det er ønskelig at inn- og utmeldinger skap publiseres i menighetsstyrenes protokoller, men at dersom noen motsetter seg at dette blir gjort, kan styrene ta hensyn til det.

⁸ Saksopplysninger til menighetsmøter i september 2013, s. 202

⁹ Saksopplysninger til menighetsstyret juni 2013, s 105 avsnitt 3

¹⁰ Saksopplysninger til menighetsstyret september 2013, s.2010

¹¹ Sakspapirer kirke- dåpssaken, 2010. s. 494

¹² Fædrelandsvennen 9 februar 2016

Hvilket trossamfunn man tilhører og eventuelt utmelding er en privat sak. Av personvernforordning art. 9 går det frem:

«Behandling av personopplysninger om rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religion, filosofisk overbevisning eller fagforeningsmedlemskap, er forbudt.»

Når en person melder seg ut av et trossamfunn, så er det valg den enkelte tar og det er ikke anledning til å publisere dette med mindre den det gjelder tydelig har gitt samtykke til at det kan publiseres.

Statsforvalteren mener at selv om Menigheten Samfundet ikke har tydelig nedskrevne regler for hvordan man skal forholde seg til personer som melder seg ut, så viser dokumentasjonen vi har mottatt at medlemmer blir opplært og oppfordret til å begrense eller ikke ha kontakt med tidligere medlemmer. Styret til Menigheten Samfundet oppfordrer til og tilrettelegger for denne praksisen gjennom uttalelser fra ledelsen, offentliggjøring av utmeldelser og uttrykkelig og passiv godtakelse av utestengning. Det fremgår av mottatt dokumentasjon at dette er en akseptert holdning og praksis.

Denne praksisen kan medføre at medlemmene føler seg presset til å bli værende i trossamfunnet. Etter Statsforvalterens vurdering er praksisen en hindring for medlemmenes rett til fri utmelding, og i strid med trossamfunnsloven § 2 andre ledd. Etter trossamfunnsforskriften § 11 d) kan dette gi grunnlag for å nekte trossamfunnet statstilskudd.

Barns rett til medvirkning

Det kommer frem i grunnregler for Menigheten Samfundet § 9 at «Barn som tilhører menighetene opplæres ved Samfundets grunnskoler. Regelen skal ifølge samfundsstyrets vedtak 38/16 forstås slik:

«Samfundsstyret mener at § 9 i grunnreglene skal leses med den forståelsen at foreldre i menigheten skal la sine barn få opplæring på Samfundets skoler, og styret vil oppfordre foreldrene til å følge en slik regel. Det var viktig for Samfundets grunnleggere at menighetens barn ble opplært av menighetens lærere, og styret mener dette er like viktig i vår tid.

Advokat Svein Kristian Hånes skriver i en uttalelse 13. juni 2014 om sin forståelse av §§ 5 og 9 i våre grunnregler:

Min vurdering er at medlemmer i Samfundet med dette ikke har det man kan kalle for «fritt skolevalg» på samme måte som man vanskelig vil kunne sette krav om trosfrihet innenfor et trossamfunn.

Det er ulike grunner til at foreldre vurderer å sende sine barn på andre skoler. Hvis noen gjør det, oppfordrer styret dem til å ta kontakt med skolen og drøfte sin begrunnelse med skolens ledelse så tidlig som mulig."

Menigheten Samfundet har i brev 18. september redegjort for sin praksis rundt barn som sendes på offentlig skole. I deres svar går det frem at:

«Vi har et ønske om at barn som er døpt i menigheten, kan få kristendomsopplæring på våre skoler, vil la seg confirmere i vår menighet og være voksne, aktive medlemmer videre i livet. Dette er bakgrunnen for at styret har skrevet at det var viktig for Samfundets grunnleggere at menighetens barn ble opplært av menighetens lærere, og styret mener dette er like viktig i vår tid.»

Når skolen får beskjed om at et barn ikke skal gå på Samfundets skole, skal rektor ta kontakt med foreldrene, og be om en forklaring. Det sendes et brev der det blant annet står:

«På vegne av skolen ønsker jeg å uttrykke en bekymring over skolebyttet/valget. Skolen har et sterkt ønske om at barn av foreldre i menigheten skal gå på Samfundets skoler. Vi vil i den forbindelse henvise til sak F 38/14 i Skolestyrets offentlige protokoll. I sitt vedtak skriver de blant annet: «samtidig ønsker styret å uttrykke sin bekymring når noen foreldre velger å sende sine barn til offentlige skoler i stedet for Samfundets skoler. Styret håper i fortsettelsen at foreldre i menigheten vil oppleve Samfundets skoler som gode og trygge, og at de derfor vil prioritere å sende barna sine her. Skolestyret vil i den forbindelse minne om følgende setning som står i § 9 i Samfundets grunnregler: Barn som tilhører menigheten opplæres ved Samfundets grunnskoler. Skolestyret håper at denne bestemmelsen kan være utgangspunktet for foreldre med barn i menigheten.»»

Videre skal saken sendes til menighetsstyret, der forstander også tar kontakt med foreldre for å drøfte saken med dem.¹³

Videre kan vi lese ut av menighetsboken: *«Det drives utstrakt barne- og ungdomsarbeid i menigheten. Barn som tilhører menigheten, opplæres ved Samfundets grunnskoler hvis ikke særlige forhold tilsier at de bør få et annet opplæringstilbud.»*¹⁴

Statsforvalteren skal vurdere om § 9 i grunnreglene bryter med trossamfunnsloven § 6. Etter trossamfunnsloven § 6 kan trossamfunn som krenker barns rettigheter, oppfordrer eller gir støtte til slik krenkelse, nektes tilskudd.

Trossamfunnsloven § 3 fastslår:

«Et barn som er i stand til å danne seg egne meninger, har rett til å medvirke i alle forhold som gjelder barnets utøvelse av tro eller livssyn.»

Barnets rett til å bli hørt i alle spørsmål som angår dem selv er lovfestet i Grunnloven § 104, samt FNs barnekonvensjon art. 12, som Norge er bundet til ved innlemmelse i Grunnloven. Videre skal barnets beste være det grunnleggende hensyn i alle avgjørelser knyttet til barnet, jf. Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art. 18.

Når Samfundet som hovedregel krever at barn som tilhører menigheten skal gå på Samfundets skoler, innebærer dette et krav om at foreldrene i denne beslutningen ser bort fra barnets eventuelle egne ønsker. Det innebærer også at man legger menighetens ønsker – ikke barnets beste – til grunn som det viktigste hensynet ved skolevalg. Kun i spesielle tilfeller hvor skolen ikke kan ivareta barnets behov fremgår det at menigheten tillater valg av andre skoler.

Statsforvalteren mener at så lenge dette står i grunnreglene til trossamfunnet, så kan det oppleves som press eller tvang for å få foreldre til å sende barna sine på Samfundets skoler. En slik regel gjør det også vanskelig for barn å uttrykke sine eventuelle ønsker i strid med Samfundets krav. Krav om at barn skal gå på Samfundets skoler, slik det fremgår av grunnreglene § 9, er på denne bakgrunn etter

¹³ 33/15 Rutine for behandling av saker der foreldre sender barna sine på offentlig eller annen privat grunnskole uten at dette er avklart med skolens ledelse

¹⁴ Menighetsbok for Samfundet, s. 227

Statsforvalterens vurdering i strid med de lovfestede prinsippene om barns rett til medvirkning og om at hensynet til barnets beste skal være det grunnleggende hensyn i alle avgjørelser knyttet til barnet.

Krenkelse av barns rettigheter er et av forholdene som kan gi grunnlag for å nekte tilskudd etter trossamfunnsloven § 6.

Negativ sosial kontroll

Etter trossamfunnsloven § 6 kan trossamfunn som krenker barns rettigheter, oppfordrer eller gir støtte til slik krenkelse, nektes tilskudd. I forarbeidene til trossamfunnsloven § 6 er negativ sosial kontroll av barn brukt som eksempel på en krenkelse av barns rettigheter som kan gi grunnlag for å nekte tilskudd. Statsforvalteren forstår begrepet negativ sosial kontroll som ulike former for oppsyn, press, trusler og tvang som utøves for å sikre at enkeltpersoner lever i tråd med familiens eller gruppens normer. Kontrollen kjennetegnes ved at den er systematisk og kan bryte med den enkeltes rettigheter i henhold til blant annet barnekonvensjonen og norsk lov.¹⁵

Menigheten Samfundet fraråder medlemmene sine å ha kontakt med utenforstående, da dette kan føre til negativ påvirkning. Dette kommer frem i flere dokumenter Statsforvalteren har mottatt. Statsforvalteren viser på dette punktet også til uttalelsene som er gjengitt i punktet om rett til fri utmeldelse.

Deltakelse i den offentlige 17. mai-feiringen har vært et tema som går igjen over lengre tid. Ut fra dokumentasjonen Statsforvalteren har mottatt, ser Statsforvalteren at det er et ønske fra FAU om at barna skal få delta i barnetogene.

FAU har tatt saken til skolestyrene, som igjen har tatt saken videre til samfunndsstyret. I vedtak gjort av samfunndsstyret i november 2014, sak 75/14 går det frem:

«I Rom 12,2, står det: La dere ikke lenger prege av den nåværende verden, og i 1 Joh 2,15-17: Elsk ikke verden, heller ikke det som er i verden! Den som elsker verden, har ikke kjærligheten til Faderen i seg. For alt her i verden – sanselig begjær og øynenes lyst og hovmodig skryt på grunn av rikdom – det er ikke av Faderen, men av verden. Og verden forgår med alt sitt begjær, men den som gjør Guds vilje, blir til evig tid.

Styret mener at disse bibelversene peker generelt på hvordan vi skal stille oss til det verden tilbyr, både på 17. mai og alle andre dager. Vi skal være takknemlige for at vi lever i et fritt land, og for at Norge fikk egen grunnlov i 1814. Hvis skolene i den forbindelse skulle gå i et tog gjennom byen, trengte ikke det nødvendigvis å bli rammet av de nevnte bibelversene. Men noen ganger må en velge å la være å gjøre noe som i seg selv ikke er urett fordi en ser på alt det som kan følge med. Styret mener at en ikke kan se på deltakelse i barnetoget isolert.

Skolene våre deltar i dag i ulike sammenhenger på linje med andre skoler, som arrangementer, utstillinger, konkurranser og lignende. Og i hvert tilfelle må en vurdere hensikten med de valg en tar. Når skolen pålegger elever og lærere å delta på ulike arrangementer, har den også ansvar for at de kan forholde seg rett og ikke bli utsatt for unødvendige fristelser.

Samfunndsstyret vil henvise til 1 Kor 10,23: Jeg har lov til alt, men ikke alt gagner. Jeg har lov til alt, men ikke alt bygger opp.

¹⁵ Se regjeringens handlingsplan mot negativ sosial kontroll tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017-2020) s.

En bør også se på om det en gjør, kan bli en snublestein for andre. I 1 Kor 8,9 står det: Se til at den frihet dere har, ikke fører de svake til fall!

Samfundsstyret ønsker derfor at skolene ikke deltar i barnetoget på 17. mai.

Saken sendes skolestyrene i Kristiansand og Egersund.»¹⁶ I vedtak fra Samfundsstyret i 2022 fremgår følgende (sak 16/22):

«Menighetene har i mange år arrangert egen feiring av nasjonaldagen, og vi viser på den måten at vi takker Gud for at vi fikk vår egen grunnlov i 1814, og for at vi kan leve i et fritt og lovregulert land.

Styret mener at det å delta i et barnetog i seg selv ikke trenger å være galt, men det er momenter som taler både for og imot å gjøre det. (Se sak 75/14) Siden det er ulike syn på saken, mener styret at det vil være mest tjenlig å fortsette dagens praksis.»¹⁷

Menigheten Samfundet oppfordrer barn og unge til å unngå kontakt med andre kirkesamfunn og personer som ikke er medlemmer. Statsforvalteren viser til uttalelser i konfirmantbok og menighetsbok:

«Men all hobbyvirksomhet kan drives for vidt. Vi bør unngå aktiviteter som fører til fortrolig omgang med folk av annen tro, som hindrer oss i å gå til kirke eller i å benytte helligdagen etter Guds ord og den anvisning vi får av Pontoppidan.»¹⁸

«De sanne kristne, de som kalles for den usynlige kirke, vil holde seg til et kirkesamfunn som bærer kirkens rette kjennetegn. De vil samtidig ta avstand fra dem som ikke holder seg til Guds ord, og som ikke bruker sakramentene rett. Gud er i sitt ord tydelig på at troende mennesker ikke skal blande seg med vantro for å ikke å bli påvirket av deres urette syn og livsførsel.

(...)

Det som her er sagt, er grunnen til at menigheten Samfundet ikke deltar i mellomkirkelig samarbeid med andre trossamfunn, og advarer sine medlemmer mot å delta i fremmed gudsdyrkelse i kirkesamfunn som fører en avvikende lære.»¹⁹

I «forstanderens hjørne» i avisartikkel 5. mars 2016 skriver forstander i Menigheten Samfundet:

«Det vil være viktig for oss å stå for det vi lærer i Samfundet og holde fast på vår lære i fremtiden. Og har vi dette fokuset, vil vi også ønske å være mest mulig sammen med mennesker som også ønsker å ta vare på Samfundets meninger, holdninger og det vi uttrykker er rett i forhold til Bibelens sannheter.

(...)

Vi kan tenke og mene at vi ikke blir påvirket av andre som har andre meninger enn oss selv. Men erfaringen og historien viser at det svært ofte er det urette som vinner terreng.»

Statsforvalteren ser at bruk av offentlig barnehage er et tema som har vært opp til diskusjon:

«Om mitt barn leker med andre i gata, eller om det er sammen med andre barn i en barnehage, tenker jeg at påvirkningen er like stor i begge tilfeller. Likevel er det nok en forskjell når vi som foreldre setter barn i en situasjon, i forhold til om barnet velger dette

¹⁶ Protokoll fra samfundsstyret 10. november 2014, sak 74/14

¹⁷ Protokoll fra samfundsstyret 13. juni 2022, sak 16/22

¹⁸ Konfirmantboken s. 160

¹⁹ Menighetsbok s. 197 - 199

selv. Treffer mitt barn venner i gata som ikke tilhører menigheten, kan jeg gjøre barnet oppmerksom på utfordringene og gi råd i de forskjellige situasjoner det kommer opp i. Sender vi barn bevisst sammen med personer vi senere vil fraråde dem å gå sammen med, kan vi få noen spørsmål fra barnet som kan være vanskelig å svare på senere.»²⁰

«Det er umulig å si hva en i praksis skal gjøre i de ulike tilfeller, siden det er forskjellig fra familie til familie. Derfor er det ikke noe fasitsvar, men Bibelen lærer oss at vi må komme inn i gudsfrykt og forsøke å oppdra våre barn i gudsfrykt. Det er ikke dermed sagt at vi lykkes med oppdragelsen. Adam og David lyktes ikke i oppdragelsen av alle sine barn. Vår plikt er at vi skal gjøre det som Gud sier til oss. Vi bør egentlig ha dårlig samvittighet fordi vi aldri klarer å gjøre slik som vi skulle. Derfor må vi be om kraft fra Gud, og be for våre barn og sørge for deres beste både legemlig, åndelig og evig.»²¹

«Kampen mot salighetsfiendene begynner fra barna er født, og det er noe vi som foreldre bør tenke over. Våre barn vil møte verden, og vi må forsøke å gi dem kraft til å stå imot det vonde som blir tilbudt. Vi må ta hensyn til den tiden vi lever i. I noen sammenhenger blir barnehage benyttet, hvor barn så klart vil møte utfordringer. I andre sammenhenger møter barna utfordringer i nabolaget, på skolen og i møte med våre egne.»²²

Statsforvalteren i Agder har fått tilsendt skolebøker som Menigheten Samfundets skoler bruker i undervisningen på 8 – 10 trinn. Også her oppfordres barn og unge til å unngå kontakt med utenforstående, og få skyldfølelse dersom de er usikre på sin tro. I bøkene uttales det:

"Barn som opplever at foreldre har ulikt syn, kan be Gud om at foreldrene må bli enige. Og erfarer de at en av foreldrene ikke tror på Gud, kan de påvirke ved selv å ville følge Guds ord. Går barna foran, kan foreldrene påvirkes til å følge etter. Det gjelder både på godt og vondt. Tenk over dette, du som går i 10. klasse og er voksen nok til å ta dine egne valg.»²³

«Til tross for en rett kristelig oppdragelse, er det mange unge som velger å ikke tro på Gud. De er ulydige. De trosser Gud ved å ikke ville følge det som mor og far sier er rett. De velgerannerledes, tøyser grenser og velger noen gang er et utsvevende liv i ungdomsårene – langt borte fra Gud. Dette sårer, bedrøver og bekymrer kristelige foreldre.»²⁴

«Menigheten tar avstand fra økumenisk virksomhet²⁵ av følgende grunner:

1. Vi skal ikke si godt om det onde.

Ve dem som kaller det onde godt og det gode ondt, som gjør mørre til lys og lys til mørke, bittert til søtt og søtt til bittert (Jes 5,20)!

2. Vi skal ikke søke kontakt med mennesker som driver falsk lære.

Trekk ikke i ulikt spann, sammen med vantro! For hva har rettferd med urett å gjøre, og hva samfunnet lyset med mørket (2 Kor 6,14)?»²⁶

²⁰ Saksopplysninger til menighetsstyret mars 2017, s 89

²¹ Saksopplysninger til menighetsstyret mars 2017. s. 89

²² Saksopplysninger til menighetsstyret mars 2017. s. 93

²³ Tro meg 10, s.33

²⁴ Tro meg 10, s. 35

²⁵ Økumenikk er betegnelse på tiltak som vil fremme økt forståelse og samarbeid mellom ulike kirkesamfunn med sikte på å synliggjøre kirkelig enhet.

²⁶ Tro meg 10, s. 108-109

Statsforvalteren anser uttalelsene og føringene fra menighetsstyret som en gjennomgående innskrenkning av barns rett til omgang med mennesker utenfor Menigheten Samfundet. Statsforvalteren vurderer Samfundets praksis som negativ sosial kontroll av barn og unge. Denne praksisen starter tidlig i barneårene, og fortsetter gjennom hele oppveksten. Det er en rød tråd på hva som er riktig og galt, og dette kommer tydelig frem gjennom menighetsbok, konfirmantbok og skolebøker.

Statsforvalteren mener dette samlet sett utgjør en krenkelse av barns rettigheter etter trossamfunnsloven § 6. Etter trossamfunnsloven § 11 første ledd a) kan dette gi grunnlag for å nekte trossamfunnet statstilskudd.

Om tilskuddet skal nektes

Statsforvalteren har konkludert med at Menigheten Samfundet har brutt trossamfunnsloven §§ 2,3 og 6. På denne bakgrunn kan trossamfunnet nektes tilskudd etter trossamfunnsforskriften § 11. Hvorvidt tilskuddet skal nektes krever en konkret vurdering, jf. formuleringen «kan». Etter trossamfunnsforskriften § 11 andre og tredje ledd skal Statsforvalteren vurdere hvorvidt forholdene er alvorlige og om de er forsettlige. Forarbeidene viser til at det som hovedregel skal nektes tilskudd når lovbruddene fremstår som systematiske og forsettlige.²⁷

Statsforvalteren mener at lovbruddene, som både bryter med retten til religionsfrihet og barns rett til medvirkning, er å anse som alvorlige. De nevnte praksisene er dokumentert i bøker utgitt av menigheten, og av styrevedtak fattet i menighetsstyret. På denne bakgrunn finner Statsforvalteren at lovbruddene fremstår som forsettlige.

Etter en konkret vurdering finner Statsforvalteren at tilskudd skal nektes, jf. trossamfunnsforskriften § 11, jf. trossamfunnsloven § 6.

Om avkortning

Etter trossamfunnsforskriften § 11 tredje ledd skal Statsforvalteren vurdere om det kan være grunnlag for å avkorte tilskuddet, i stedet for å nekte tilskuddet fullt ut. Dersom trossamfunnet systematisk, vedvarende eller forsettlig utført, oppfordret til eller støttet krenkelser nevnt i trossamfunnsloven § 6 første ledd, skal det likevel fullt ut nektes tilskudd.

Vi finner ikke grunnlag for å avkorte. Tilskuddet nektes i sin helhet, jf. trossamfunnsforskriften § 11 tredje ledd.

Om forholdet til retten til religionsfrihet

I deres brev datert 18. september 2023 skriver dere at dere ikke kjenner dere igjen i påstander som er fremsatt. Dere sier også at det ikke kan kreves religionsfrihet innenfor et trossamfunn. Statsforvalteren vil derfor minne om at trossamfunnsloven er en tilskuddslov, hvor staten har satt visse vilkår for at trossamfunn skal kunne motta offentlig pengestøtte. Staten står fritt til å velge hvordan en vil understøtte trossamfunn, og har ingen positive plikter etter EMK art. 9 hva gjelder tilskudd.²⁸ EMD har også uttalt at adgangen til økonomisk støtte («additional funding») ikke berører den enkeltes adgang til å gi uttrykk for («manifest») sin religion.²⁹

Formålet med trossamfunnsloven § 6 er å beskytte andres rettigheter og friheter. Vilklårene for tilskudd skal ikke være et middel for å begrense handlingsrommet for tros- og livssynssamfunnene når det

²⁷ Prop. 130 L (2018-2019) Kapittel 24, Merknader til trossamfunnsloven § 6 første ledd.

²⁸ Prop. 130 L (2018-2019) kapittel 5.2.4

²⁹ EMD-2008-22897, avsnitt 31

kommer til ulikt teologisk syn og verdisyn. Som det klare utgangspunkt, skal det være plass til ulike oppfatninger om hva som er det moralsk eller verdimesig «riktige» eller foretrukne. Derfor er adgangen til å nekte tilskudd begrenset til slike krenkelser som nevnt i bestemmelsen.³⁰

Klagerett

Dette vedtaket kan påklages til Barne- og familiedepartementet innen 3 uker etter at det er mottatt. En eventuell klage skal sendes til Statsforvalteren. For å sende en klage benytter samfunnet vedleggsfunksjonen: «send inn tilleggsinformasjon» i den digitale løsningen, og velger deretter «Klage på vedtak».

Forvaltningsloven §§ 18 og 19 inneholder regelverket om å se sakens dokumenter.

Med hilsen

Gina Lund (e.f.)
statsforvalter

Karen Ellegaard Fjermeros
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakere:

MENIGHETEN SAMFUNDET KRISTIANSAND
MENIGHETEN SAMFUNDET EGRSUND

Kristian IVs gate 65
Postboks 425

4614
4379

KRISTIANSAND S
EGRSUND

³⁰ Prop. 130 L (2018-2019) Kapittel 17.5 s. 192